

Sygn. akt V CZ 87/13

POSTANOWIENIE

Dnia 24 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa L. C. i A. K.

przeciwko L. R. prowadzącej działalność gospodarczą pod firmą Budownictwo – B.
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 stycznia 2014 r.,

zażalenia pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w B.

z dnia 24 października 2013 r.,

**uchyla zaskarżone orzeczenie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 24 października 2013 r. Sąd Okręgowy w B. uchylił wyrok Sądu Rejonowego z 28 maja 2013 r. w całości i przekazał temu Sądowi do ponownego, łącznego rozpoznania sprawy z powództw L. C. i A.K. przeciwko L. R. o zapłatę. Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie dokonał szerszej oceny stosunków łączących strony, przez co nie rozpoznał istoty poddanej mu pod osąd sprawy.

W zażaleniu na orzeczenie Sądu Okręgowego z 24 października 2013 r. pozwana zarzuciła, że zapadło ono z naruszeniem prawa materialnego, to jest art. 628, art. 636, art. 65 § 2 w zw. z art. 353¹ k.c. oraz prawa procesowego, to jest art. 381 w związku z art. 368 § 1 pkt 4 k.p.c., art. 383, art. 386 § 4, art. 230, art. 229 i art. 233 k.p.c.

Pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania lub uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, poprzez oddalenie apelacji powoda od wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. W uzasadnieniu projektu nowelizacji art. 394¹ § 1¹ k.p.c. dokonanej ustawą z 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), wskazano, że kompetencja do uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania jest nadużywana przez sądy drugiej instancji i to także obecnie, gdy obowiązujący model postępowania cywilnego zakłada, że druga instancja jest instancją merytoryczną, w ramach której rozpoznanie sprawy powinno nastąpić *ex novo* i prowadzić do wydania rozstrzygnięcia kończącego spór pomiędzy stronami. Takie podejście do zakresu rozpoznania i orzekania w postępowaniu apelacyjnym znajduje potwierdzenie w orzecznictwie. W uchwale składu siedmiu sędziów z 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 6, poz. 55), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Zgodnie z art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. uchylenie wyroku (postanowienia co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym) połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji i zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością, nierozpoznania istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji oraz wtedy, gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Zażalenie na orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji ma służyć skontrolowaniu, czy zostało ono prawidłowo wydane w jednej z wymienionych wyżej sytuacji. Przy jego rozpoznawaniu Sąd Najwyższy nie bada jednak istoty sprawy, tego, co w świetle zgłoszonego żądania i jego podstawy faktycznej stanowiło przedmiot postępowania, lecz jedynie ocenia, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy okoliczności są tymi, które w świetle art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. usprawiedliwiają wydanie orzeczenia kasatoryjnego, zamiast – co powinno być regułą – reformatoryjnego. Środek odwoławczy unormowany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., przy całej swojej specyfice, pozostaje zażaleniem, nie służy zatem ocenie prawidłowości czynności procesowych sądu podjętych w celu wydania rozstrzygnięcia co do istoty sprawy ani także zaprezentowanego przez ten sąd poglądu na temat wykładni prawa materialnego mającego zastosowanie w sprawie.

Kontrola Sądu Najwyższego o określonych wyżej granicach nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu (wniosku) ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska sądu drugiej instancji co do przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w sprawie. Z tej przyczyny poza granicami rozpoznania Sądu Najwyższego pozostają wszystkie zgłoszone przez skarżących zarzuty naruszenia prawa materialnego i procesowego, poza tylko zarzutem dotyczącym naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Takimi zarzutami, jakie skarżący zgłosił w zażaleniu na uchylenie wyroku przez Sąd Okręgowy i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania Sąd Najwyższy mógłby zajmować się w postępowaniu kasacyjnym, dotyczącym wyroku, jako orzeczenia rozstrzygającego o istocie sprawy, a zatem o roszczeniu, na którego istnienie powoływali się powodowie.

2. W zażaleniu na kasatoryjne orzeczenie sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy bada jedynie to, czy w świetle ustaleń na temat charakteru roszczeń będących przedmiotem postępowania i w świetle wytkniętych sądowi pierwszej instancji uchybień co do ich identyfikacji jako przedmiotu postępowania bądź co do zakresu, w jakim przeprowadził czynności dowodowe, uzasadnione było wydanie w postępowaniu apelacyjnym orzeczenia kasatoryjnego, zamiast – co powinno być regułą – orzeczenia reformatoryjnego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy zaniechał on zbadania materialnej podstawy żądania albo oceny merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (tak wyrok Sądu Najwyższego z 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936 poz. 315; postanowienia Sądu Najwyższego z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999 nr 1, poz. 22; z 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, Lex nr 50750; z 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, Lex nr 519260; wyroki Sądu Najwyższego z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, Lex nr 178635.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2).

Niewątpliwie Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie objął rozpoznaniem roszczenia obu powodów, którym trafnie przypisał charakter roszczeń o zapłatę wynagrodzenia za dzieło wykonane na podstawie umów zawartych z pozwaną. Niewątpliwie też Sąd Rejonowy, w uwzględnieniu wniosków stron, przeprowadził w sprawie stosunkowo obszerne postępowanie dowodowe zmierzające do wyjaśnienia przesłanek decydujących o zasadności roszczeń zgłoszonych przez powodów.

Zakwestionowanie przez Sąd odwoławczy w jakiejś części poglądów prawnych Sądu pierwszej instancji nie oznacza, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Przekonanie Sądu odwoławczego, że w sprawie mogą być przeprowadzone dalsze dowody dla wyjaśnienia zasadności rozpoznawanego roszczenia, w tym i takie, których nie wnioskowały strony, a zatem zachodzi potrzeba dopuszczenia ich z urzędu, nie oznacza, że Sąd pierwszej instancji nie

przeprowadził w sprawie żadnego postępowania dowodowego, a w świetle art. 386 § 4 k.p.c. tylko ta okoliczność mogłaby usprawiedliwiać wydanie kasatoryjnego orzeczenia. W podsumowaniu trzeba stwierdzić, że wszystkie wątpliwości co do podstaw faktycznych i prawnych dochodzonego przez powodów roszczenia, zasygnalizowane przez Sąd Okręgowy w motywach orzeczenia z 24 października 2013 r. mogą być wyjaśnione przez sam ten Sąd, zgodnie z przepisami o postępowaniu apelacyjnym.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji.